

národní
úložiště
šedé
literatury

Staré ekologické zátěže

Vlčková, Václava
2017

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-375218>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Licence Creative Commons Uveďte původ 4.0

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 17.04.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

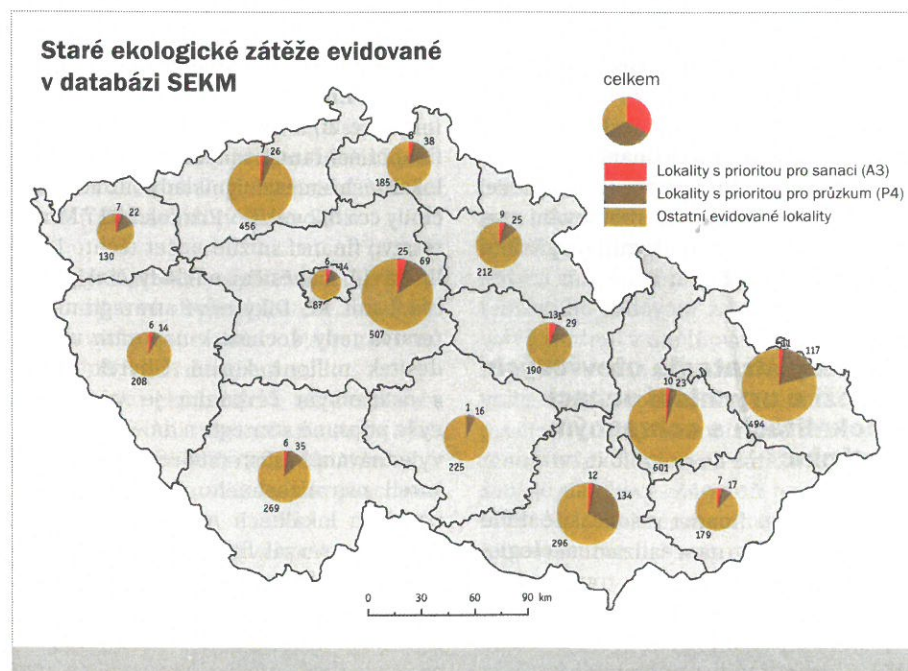
Staré ekologické zátěže

| Ing. Václava Vičková, CENIA

Staré ekologické zátěže, resp. kontaminovaná místa, představují dlouhodobý problém, zejména ve vztahu k životnímu prostředí ČR, které mohou významně ohrožovat. Průběžně sice probíhá jejich sanace, avšak dochází k dlouhodobému poklesu finančních prostředků vydávaných na tyto činnosti. Proto je potřeba se do budoucna zaměřit zejména na možnosti využití finančních zdrojů určených na snižování počtu kontaminovaných míst, a omezit tak další potenciální kontaminaci lokalit. I přes nespornou prospěšnost již provedených nápravných opatření se totiž na území ČR nachází stále velké množství starých ekologických zátěží, u nichž existují značná rizika pro životní prostředí a lidské zdraví, nebo rozsah rizik ani není znám.

Co jsou staré ekologické zátěže?

Stará ekologická zátěž je závažnou kontaminací horninového prostředí, podzemních nebo povrchových vod, zemín či stavebních konstrukcí a půdního vzduchu, ke které došlo nevhodným nakládáním s nebezpečnými látkami v minulosti (konkrétně před rokem 1989) a která ohrožuje zdraví člověka a životní prostředí. Z hlediska životního prostředí tedy staré ekologické zátěže představují riziko znečištění zdrojů povrchových a podzemních vod, půdy, horninového prostředí, stavebních konstrukcí či ovzduší. Kontaminace podzemních vod představuje ohrožení zejména v případě jejich využití pro vodárenské účely. V důsledku kontaminace v horninovém prostředí nebo stavebních konstrukcí budov může dojít k ohrožení lidského zdraví nebezpečnými toxickými nebo karcinogenními látkami. Zjištěnou kontaminaci můžeme považovat za starou ekologickou zátěž pouze v případě, že původce kontaminace neexistuje nebo není znám a toto pravidlo musí být dodrženo i v případě právního nástupce

Obr. 1: Počet lokalit starých ekologických zátěží evidovaných v SEKM v ČR, 2015 – Lokality s prioritou pro sanaci (A3) a s prioritou pro průzkum (P4) jsou stanoveny podle platného metodického pokynu Ministerstva životního prostředí č. 1/2011. Zdroj: Ministerstvo životního prostředí

původce kontaminace. Kontaminovaná místa mohou být různého charakteru – může se jednat o skládky odpadů,

průmyslové a zemědělské areály, drobné provozovny, nezabezpečené sklady nebezpečných látek, bývalé vojenské

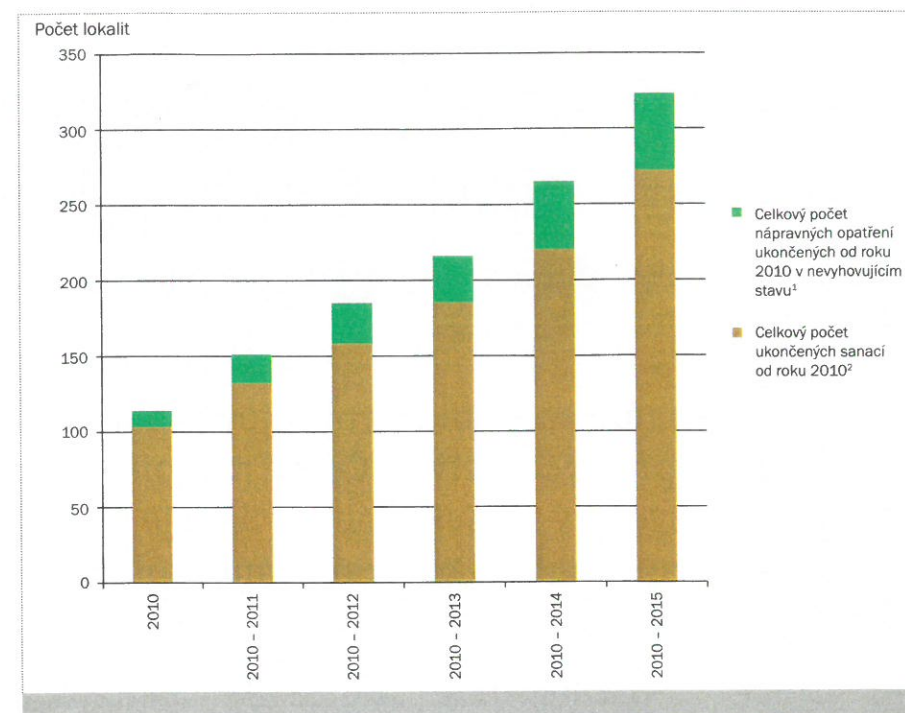
základny, území postižená těžbou nerostných surovin nebo opuštěná a uzavřená úložiště těžebních odpadů představující závažná rizika.

Evidence a odstraňování starých ekologických zátěží

Přestože řešení problematiky odstraňování starých ekologických zátěží není řízeno žádným zákonem a neexistuje jednotný postup v této oblasti, funguje v ČR pro evidenci informací o kontaminovaných a potenciálně kontaminovaných místech přírůstková databáze existence kontaminovaných míst a jejich stavu SEKM (Systém evidence kontaminovaných míst), která je veřejně přístupná (<http://www.sekm.cz/>). Databáze SEKM nebyla ovšem naplňována systematickou inventarizací, ale je tvořena postupným doplňováním lokalit. Z uvedených důvodů nedává databáze SEKM přehled o celkovém počtu kontaminovaných nebo potenciálně kontaminovaných míst na území ČR.

V ČR je evidováno necelých 10 000 starých ekologických zátěží, resp. kontaminovaných míst, tedy je to poměrně vysoký počet. Konkrétně v územně analytických podkladech je k roku 2015 evidováno 9 242 lokalit, a to včetně těch evidovaných v SEKM (4 746 lokalit). Přetrvávající rozsáhlý výskyt starých ekologických zátěží na území ČR je jedním z historických pozůstatků dlouholetého působení nedemokratických režimů, kdy ochrana životního prostředí a nakládání se závadnými látkami při průmyslové a další výrobě byly na nízké úrovni. Nejvíce lokalit starých ekologických zátěží evidovaných v SEKM se nachází v krajích Olomouckém, Moravskoslezském a Středočeském (Obr. 1). Většinou se jedná o bývalé průmyslové objekty, skládky odpadů, čerpací stanice apod.

Sanace kontaminovaných a rizikových lokalit má přispívat ke snížení zdravotních rizik odstraněním nejrizikovějších kontaminantů z podzemních vod a horninového prostředí, navíc má přínos pro revitalizaci krajiny jako celku, pro obnovení stavu životního prostředí a regeneraci přirozených vazeb v ekosystémech. Systematické odstraňování starých ekologických zátěží začalo ve větší míře až po roce 1990. Odpovědnost za část z nich, zejména v rámci privatizace, převzal stát. Dle databáze SEKM (Graf 1) byly za období

Graf 1: Počet lokalit starých ekologických zátěží s ukončenou sanací evidovaných v SEKM v ČR, kumulativně za období 2010–2015 – 1 Sanace byla ukončena z jiných důvodů (např. z důvodu nedostatku finančních zdrojů, nepředpokládaného většího rozsahu kontaminace, nově zjištěných skutečností apod.). 2 Sanace může být evidována jako ukončená i v případě, že ještě probíhá postsanační monitoring. Zdroj: Ministerstvo životního prostředí

2010–2015 ukončeny sanace 272 lokalit starých ekologických zátěží a dalších 51 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu (např. z důvodu nedostatku finančních zdrojů, nepředpokládaného většího rozsahu kontaminace, nově zjištěných skutečností apod.). Největší počet ukončených sanací lokalit starých ekologických zátěží byl zaznamenán v roce 2010. V roce 2015 byly ukončeny sanace 52 lokalit a dalších 6 nápravných opatření bylo ukončeno v nevyhovujícím stavu.

Databáze SEKM sice nezahrnuje informace o nápravných opatřeních krajů, Státního fondu životního prostředí ČR, dalších resortů a neeviduje ani soukromé investice, i tak ovšem – vzhledem k celkovému počtu kontaminovaných míst a jejich nebezpečnosti – nejsou čísla týkající se sanace příliš vysoká. Proto je nezbytné věnovat právě sanaci starých ekologických zátěží zvýšenou pozornost a směřovat do ní více finančních prostředků, aby se podařilo co nejvíce zabránit rizikům pro životní prostředí a lidské zdraví. Sanace starých ekologických zátěží v ČR jsou financovány zejména ze tří hlavních zdrojů. Prvním zdrojem jsou tzv. „Ekologické smlouvy“, z nichž jsou z prostředků Ministerstva financí ČR financovány staré ekologické zátěže vzniklé před privatizací bývalých národních podniků, u nichž se

stát zavázal převzít závazky vyplývající z jejich existence. Druhý zdroj představují finanční prostředky jednotlivých resortů, státních podniků apod., kam spadají např. sanace bývalých základen po Sovětské armádě financované Ministerstvem životního prostředí z kapitoly 315 státního rozpočtu. Třetím zdrojem financí jsou evropské fondy čerpané prostřednictvím operačních programů, zejména pak Operačního programu Životní prostředí, v rámci nichž lze o ko-finanování požádat v případě staré ekologické zátěže, u které není znám původce znečištění či jeho právní nástupce, nebo původce zanikl bez nástupce. Prostřednictvím finančních zdrojů je nutné situaci starých ekologických zátěží v ČR aktivně řešit, neboť zde stále existuje velké množství (řádově tisíce) starých ekologických zátěží, u nichž jsou rizika pro životní prostředí a lidské zdraví velice závažná, anebo rozsah jejich rizik není prozkoumán. □

Text byl zpracován CENIA, českou informační agenturou životního prostředí na základě dat poskytnutých Ministerstvem životního prostředí pro účely hodnocení životního prostředí. Více informací k této problematice je možné nalézt ve vybraných publikacích CENIA a na webových stránkách Ministerstva životního prostředí (http://www.mzp.cz/cz/stare_ekologicke_zateze).